

Motion till riksdagen 2020/21:2558

av **Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M)**

Nationella kvalitetsgränser och statlig tillsyn inom äldreomsorgen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa nationella kvalitetsgränser inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att höja sanktionerna mot kommuner som inte tillgodoser äldres omsorgsbehov och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna att stärka den statliga tillsynen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Äldreomsorgen har de senaste åren sett en utveckling mot allt färre platser på särskilda boenden samtidigt som allt fler äldre får hjälp av hemtjänsten. Denna trend är påtaglig i stort sett i hela landet. Det finns kommuner där äldre som vill komma till ett boende får rätt till det ganska omgående, men det finns också alldeles för många exempel på äldre som nekas plats på boende – även om de är multisjuka, otrygga eller knappt kan sköta ett trygghetslarm.

I de flesta fall är en plats på ett boende dyrare för kommunen än omsorg genom hemtjänsten. Detta lockar dessvärre många kommuner att styra omsorgen så att den ska ske i hemmet i större utsträckning än tidigare. Det finns självfallet äldre som vill bo kvar hemma och som är nöjda med hemtjänsten men tyvärr också alltför många äldre som tvingas bo kvar hemma mot sin vilja.

Dessutom skiljer sig äldreomsorgen mycket åt kommunerna emellan i form av exempelvis biståndsbedömningar, möjlighet till utevistelse, måltidskvalitet, personalkontinuitet och planering av boendeplatser. Omkring en av tre kommuner har ett under-

skott på platser i särskilt boende och de flesta av dessa säger i Boverkets bostadsmarknadsenkät att bristen kommer att vara kvar om både 2 och 5 år.

Denna undermåliga planering i kommunerna är orimlig – under flera år riskerar äldre människor att fara illa och inte få den omsorg de behöver. Ändå uppstår inga konsekvenser för kommunen. Samtidigt kan det vara det omvända – överskott på platser – i grannkommunen.

Rätten till och kvaliteten på omsorg ska inte skilja sig åt så mycket eller vara beroende av vilken kommun man bor i. Då dagens regelverk uppenbarligen inte klarar av att rätta till dessa skillnader bör statliga kvalitetsgränser för omsorgen införas. Sådana föreskrifter bör stadga en miniminivå på kvalitet, tillgänglighet och tillgodosedda omsorgsbehov som alla kommuner minst måste nå upp till.

Antalet kommuner som inte inom tre månader kunnat erbjuda platser för äldre som fått beslut om särskilda boenden har ökat enligt siffror från Inspektionen för vård och omsorg (Ivo). De senaste åren har exempelvis omkring tre av fyra kommuner inte levt upp till sina åtaganden. De vitesförelägganden som utmätts ligger på mycket låga nivåer som inte är i närheten av vad en plats på ett boende kostar, och än värre – den äldres lidande tas inte ens med i bedömningen. De kommuner som missköter omsorgen bör därför tilldömas viten som dels beaktar äldres lidande och otrygghet, dels är på högre belopp än vad själva platsen på ett boende kostar.

Ytterligare en aspekt är att tillsynen inom omsorgen i för stor utsträckning bygger dels på att utförarna av äldreomsorg själva rapporterar in om sin verksamhet, dels på att individer förväntas anmäla missförhållanden. Det är inte fel att kommuner och enskilda medborgare kan bidra till tillsynen men det kan vara svårt för enskilda att bedöma om ett särskilt boende uppnår vissa kriterier eller inte. Bedömning av kvalitet och kompetens bör finnas hos ansvariga statliga myndigheter, Socialstyrelsen och Ivo. Idag är tillsynen sporadisk istället för kontinuerlig. Tillsynen av äldreomsorgen behöver därför bli mer kontinuerlig och tillföras mer resurser.

Ann-Britt Åsebol (M)

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)